Podpisany przez:
Marcin Andrzej Kuchciński
dnia 3 listopada 2026 r.

Uchwała nr 49/803/26/VII
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 3 listopada 2026 roku

w sprawie przyjęcia „Warmińsko-Mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031”

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 720 z późn. zm.) oraz art. 35 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 884) uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Warmińsko-Mazurski program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Zarządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Marcin Kuchciński

Załącznik do uchwały nr 49/803/26/VII
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 3 listopada 2026 r.

Warmińsko-Mazurski program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031

Olsztyn 2026

Spis treści

1. Wstęp 3

2. Diagnoza sytuacji osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim 5

3. Analiza SWOT problematyki niepełnosprawności w województwie warmińsko-mazurskim 24

4. Założenia programowe 27

5. Cel strategiczny, priorytety, cele operacyjne i działania „Warmińsko-Mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031” 28

6. Wdrażanie „Warmińsko-Mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031” 31

1. Wstęp

Niepełnosprawność stanowi jedno z kluczowych wyzwań współczesnej polityki społecznej, zdrowotnej oraz rynku pracy. Stan zdrowia oraz wynikający z niego poziom sprawności wpływają na możliwości funkcjonowania jednostki, jej aktywność, niezależność oraz zdolność do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Osoby z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu napotykające różnorodne bariery, wymagają systemowego wsparcia ukierunkowanego na wyrównywanie szans, wzmacnianie samodzielności oraz tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Podstawy działań w tym obszarze określają zarówno dokumenty międzynarodowe, jak i krajowe akty prawne. Szczególne znaczenie ma Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, ratyfikowana przez Polskę w 2012 roku, która zobowiązuje Państwo do zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami pełnego i równego korzystania z praw człowieka oraz możliwości prowadzenia niezależnego życia.

Na poziomie krajowym system wsparcia opiera się w szczególności na:
- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych,
- Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030,
- ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawie o pomocy społecznej,
- ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do zadań samorządu województwa należy opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu dotyczącego wyrównywania szans oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami.

Województwo warmińsko-mazurskie, z uwagi na unikalną strukturę demograficzną, geograficzną i społeczną, stoi przed wyzwaniami związanymi z potrzebami osób z niepełnosprawnością. Zróżnicowane warunki życia w miastach i na obszarach wiejskich, w połączeniu z wieloma barierami społecznymi i infrastrukturalnymi, wymagają podejmowania kompleksowych działań na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami. Szczególnie w regionach o niższej gęstości zaludnienia, dostęp do usług rehabilitacyjnych, edukacyjnych czy medycznych jest ograniczony, co wprowadza dodatkowe trudności w zapewnianiu równych szans wszystkim mieszkańcom województwa.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego od wielu lat realizuje działania na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz wspierania ich aktywności społecznej i zawodowej. Niniejszy Program stanowi kontynuację tych działań oraz element regionalnej polityki społecznej, pozostając w zgodności z dokumentami strategicznymi województwa, w szczególności:
- Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego,

- Strategią polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021–2030.

Do opracowania Programu Zarządzeniem Nr 44/2026 Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 marca 2026 roku, powołany został Zespół specjalistów - praktyków z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, reprezentujących różne środowiska, instytucje oraz organizacje pozarządowe. W skład Zespołu weszli przedstawiciele: Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Kuratorium Oświaty w Olsztynie, Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Konwentu Powiatów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich, organizacji pozarządowych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Departamentu Zdrowia i Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Program został opracowany na podstawie analizy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w województwie, wyników diagnoz oraz doświadczeń wynikających z realizacji wcześniejszych programów oraz współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze.

Profilaktyka zdrowotna, zdrowy styl życia oraz dostosowanie środowiska pracy i zamieszkania, powinny mieć podstawowe znaczenie w działaniach wszystkich podmiotów i społeczności, zmierzających do ograniczenia przyczyn niepełnosprawności, gdyż to determinuje w największym stopniu stan zdrowia społeczeństwa.

Istotnym kierunkiem współczesnej polityki społecznej jest rozwój usług środowiskowych oraz wzmacnianie wsparcia realizowanego w środowisku lokalnym. Obejmuje to działania umożliwiające osobom wymagającym wsparcia funkcjonowanie w rodzinie i społeczności, zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami i możliwościami. Ważnym elementem tego podejścia jest stopniowe odchodzenie od dominacji opieki instytucjonalnej na rzecz usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym. Jednocześnie system wsparcia powinien zachować komplementarność różnych form pomocy, w tym stacjonarnych i całodobowych, dla osób wymagających takiego wsparcia.

W procesie włączania społecznego osób z niepełnosprawnościami coraz większe znaczenie mają działania na rzecz zapewniania dostępności przestrzeni publicznej i usług, rozwój technologii wspomagających oraz dostęp do sprzętu rehabilitacyjnego i środków pomocniczych. Rozwiązania te zwiększają samodzielność i umożliwiają pełniejsze uczestnictwo tej grupy osób w życiu społecznym i zawodowym.

Dotychczasowe efekty działań na rzecz tych osób, podejmowanych przez administrację publiczną, szereg instytucji i sektor pozarządowy, świadczą o znacznym postępie w zakresie wyrównywania szans oraz przeciwdziałania ich społecznemu wykluczeniu. Sprzyjają temu również pozytywne zmiany zachodzące w świadomości społecznej,

polegające na rozumieniu równości praw osób bez względu na ich kondycję psychofizyczną. Tworzy się coraz więcej specjalnych programów, które mają uwzględniać interesy wszystkich obywateli, w tym również osób z niepełnosprawnościami. Jednak w dalszym ciągu osoby te napotykają zbyt wiele przeszkód, by mogły w pełni z tych praw korzystać.

Niwelowaniu tych trudności ma służyć niniejszy Program, a doświadczenie w dotychczasowej realizacji zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami i coraz większa odpowiedzialność partnerów społecznych za stworzenie odpowiednich warunków życia wszystkim obywatelom bez względu na wiek, płeć i sprawność psychofizyczną, pozwala mieć nadzieję, że zwiększy się skuteczność wspólnych działań wynikających z tego Programu.

2. Diagnoza sytuacji osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim

Dane demograficzne

Zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku teren województwa warmińsko-mazurskiego zamieszkiwały ogółem 209 203 osoby z niepełnosprawnością, co stanowiło 15,2% ogółu społeczeństwa tego regionu. Udział ten plasuje województwo na piątym miejscu w kraju pod względem liczby osób z niepełnosprawnością. Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) są to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Większość tej populacji zamieszkiwała obszary miejskie – 129 001 (61,7%), natomiast na terenach wiejskich mieszkało 80 202 (38,3%). Analiza przestrzenna wskazuje, że największą liczbę osób z niepełnosprawnościami odnotowano w Olsztynie (26 352 osoby), natomiast najmniejszą w powiecie węgorzewskim (3 097 osób).

W strukturze płci zauważalna jest przewaga kobiet, które stanowiły 53,7% (112 305), podczas gdy liczba mężczyzn wyniosła 96 898 (46,3%). Tendencja ta jest zgodna z obserwacjami w skali kraju.

Wiek osób z niepełnosprawnościami wskazuje na wyraźną przewagę osób starszych:

- osoby w wieku poprodukcyjnym - 111 390 (53,2%),
- osoby w wieku produkcyjnym - 85 519 (40,9%),
- osoby w wieku przedprodukcyjnym - 12 294 (5,9%).

Powyższe wskazuje, że wraz z wiekiem rośnie ryzyko występowania niepełnosprawności i niesamodzielności.

W 2021 roku na terenie województwa odnotowano 144 916 (69,3%) osób z niepełnosprawnością prawną. Grupę tę stanowią osoby posiadające ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności. Liczba osób deklarujących

niepełnosprawność biologiczną, rozumianą jako występowanie ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu niezależnie od posiadania orzeczenia, wyniosła 64 287 (30,7%) osób.

Wśród osób z niepełnosprawnością prawną:

- znaczny stopień niepełnosprawności posiadało 28,6% (41 430 osób),
- umiarkowany stopień niepełnosprawności posiadało 41,3% (59 869 osób) – najliczniejsza grupa,
- lekki stopień niepełnosprawności posiadało 23,3% (33 763 osoby),
- dzieci i młodzież do 16 roku życia - 6,8%, (9 854 osoby).

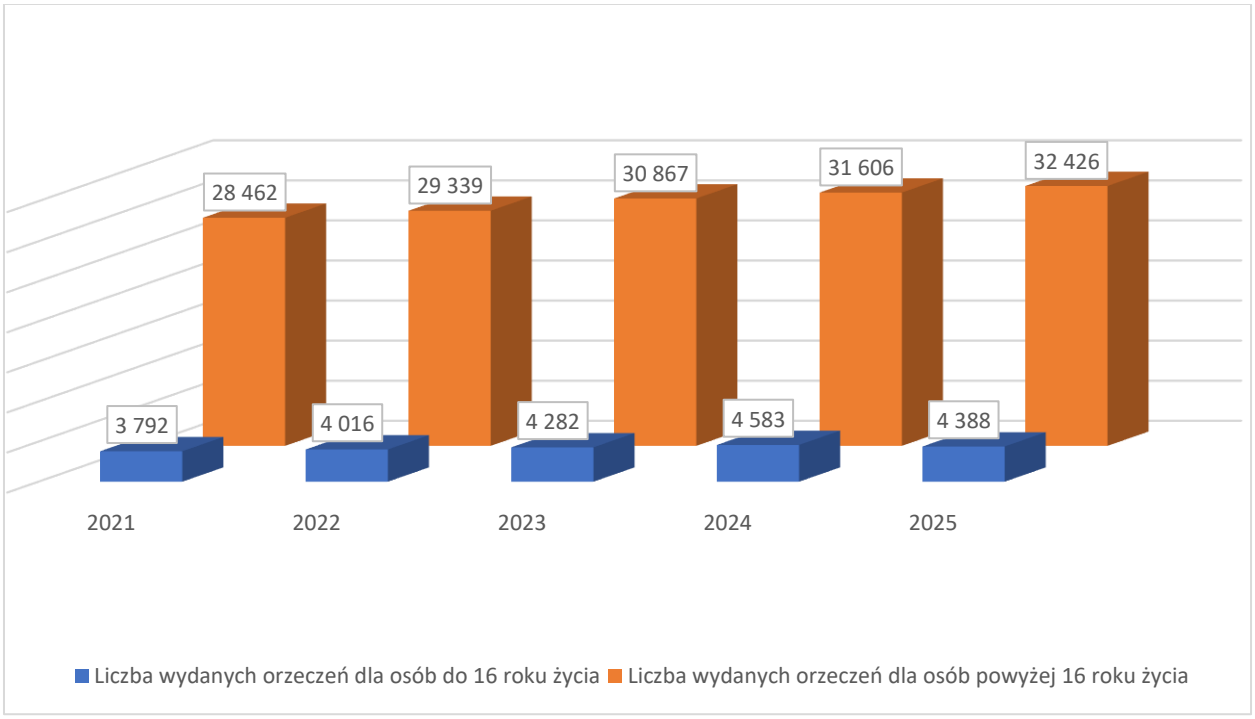
W grupie osób deklarujących ograniczenia w codziennym funkcjonowaniu, niezależnie od posiadania formalnego orzeczenia, wyróżniono trzy poziomy ograniczeń sprawności:

- osoby odczuwające ograniczenie sprawności całkowite - 1 815 (2,8%) osób,
- osoby odczuwające ograniczenie sprawności poważne - 10 476 (16,3%) osób,
- osoby odczuwające ograniczenie sprawności umiarkowane - 51 996 (80,9%) osób.

Orzeczenia w zakresie niepełnosprawności

Z informacji uzyskanych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, że na przestrzeni lat 2021-2025 liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydawanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie wzrastała. W tym okresie wydano łącznie 173 761 orzeczeń.

Wykres 1. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

W grupie dzieci i młodzieży poniżej 16. roku życia, w latach 2021–2025 najczęściej orzekano z powodu:

- całościowych zaburzeń rozwojowych,
- chorób neurologicznych.

Tabela 1. Liczba wydanych orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia wg przyczyn niepełnosprawności, wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Przyczyna niepełnosprawności	lata				
	2021	2022	2023	2024	2025
choroby psychiczne	219	240	239	272	281
upośledzenia umysłowe	228	217	250	247	234
upośledzenia narządu ruchu	400	404	442	337	338
choroby układu oddechowego i krążenia	224	236	224	263	185
choroby neurologiczne	496	485	448	431	411
choroby narządu wzroku	177	177	199	169	131
zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	299	320	327	331	316
epilepsja	172	164	164	158	126
choroby układu pokarmowego	51	54	46	60	43
choroby układu moczowo-płciowego	86	98	92	88	90
inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	458	452	505	503	468
całościowe zaburzenia rozwojowe	982	1 169	1 346	1 724	1 765

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Wśród osób powyżej 16. roku życia najczęstszą przyczyną wydawania orzeczeń były:

- schorzenia narządu ruchu,
- choroby układu oddechowego i krążenia,
- choroby neurologiczne.

Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia wg przyczyn niepełnosprawności wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Przyczyna niepełnosprawności	lata				
	2021	2022	2023	2024	2025
choroby psychiczne	3 673	3 553	3 808	4 117	4 089
upośledzenia umysłowe	537	521	543	607	564

upośledzenia narządu ruchu	8 779	9 482	10 195	9 941	9 986
choroby układu oddechowego i krążenia	4 631	4 391	4 539	4 785	5 131
choroby neurologiczne	3 781	3 996	4 259	4 380	4796
choroby narządu wzroku	587	662	652	686	600
zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	1 235	1 302	1 405	1 287	1422
epilepsja	404	415	446	395	391
choroby układu pokarmowego	1 060	1 130	1 204	1 247	1 284
choroby układu moczowo-płciowego	1 500	1 575	1 726	1 972	1 887
inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	2 036	2 029	1 726	1 683	1 699
całościowe zaburzenia rozwojowe	239	283	364	506	577

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Dodatkowo z danych Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, że w latach 2021–2025 najczęściej orzeczenia wydawano osobom w wieku średnim i starszym. Znacząco wpływa to na strukturę przyczyn niepełnosprawności, w której dominują schorzenia narządu ruchu oraz choroby układu oddechowego i krążenia. Jednocześnie analiza stopnia niepełnosprawności pokazuje, że największą grupę stanowiły osoby z umiarkowanym stopniem, co świadczy o przewadze przypadków o średnim nasileniu ograniczeń funkcjonalnych.

Edukacja i kwalifikacje

Podstawową zasadą organizacji edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami jest zapewnienie im równego dostępu do nauki, uwzględniając ich indywidualne potrzeby rozwojowe oraz możliwości psychofizyczne. Oznacza to konieczność dostosowania procesu kształcenia, form i metod pracy oraz zakresu wsparcia do specyficznych trudności i potencjału każdego ucznia, a także umożliwienie realizacji edukacji w różnych typach placówek – ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych.

- Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne realizują szeroki zakres zadań diagnostycznych obejmujących kompleksową ocenę funkcjonowania dziecka w sferze psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej oraz w niektórych przypadkach w zakresie integracji sensorycznej czy potrzeb zdrowotnych związanych z edukacją. Wydawane opinie i orzeczenia mają charakter formalny i są wiążące dla organów prowadzących szkoły i nauczycieli, stanowiąc podstawę do organizacji indywidualnego wsparcia edukacyjnego dziecka.

W roku szkolnym 2024/2025 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało 28 poradni psychologiczno-pedagogicznych (PPP), które pomocą psychologiczno-pedagogiczną objęły ok. 8,5 tys. dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. W tym okresie wydano:

- 1 597 opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, które dotyczyły działań ukierunkowanych na pobudzanie psychoruchowe i społeczne rozwoju dziecka, prowadzone od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole,
- 6 882 orzeczenia, w tym 6 806 orzeczeń dotyczyło potrzeby kształcenia specjalnego, a 76 - orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

➢ Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci w roku szkolnym 2025/2026

W 205 placówkach publicznych i niepublicznych powołano zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, w których wsparciem objęto 3 252 osoby, w tym w:

- 113 przedszkolach – 1 265 dzieci (najwięcej),
- 18 specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych – 762 dzieci,
- 22 poradniach psychologiczno-pedagogicznych – 714 dzieci,
- 7 ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych - 269 dzieci,
- 45 szkołach podstawowych – 242 dzieci.

Analiza danych z ostatnich lat wskazuje na systematyczny wzrost liczby podmiotów realizujących zadanie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. Jednocześnie liczba dzieci objętych wsparciem utrzymuje się na zbliżonym poziomie, z niewielkimi wahaniami. Dla porównania, w roku szkolnym 2023/2024 w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 187 jednostek, które wsparciem objęły 3 065 uczniów, natomiast w roku szkolnym 2024/2025 liczba placówek wzrosła do 203, a wsparcie otrzymały 3 264 osoby. W bieżącym roku szkolnym nastąpił nieznaczny spadek liczby uczestników w stosunku do roku poprzedniego, przy dalszym wzroście liczby realizujących je podmiotów.

➢ Kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolach, szkołach podstawowych oraz szkołach ponadpodstawowych

✓ Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2025/2026 wychowanie przedszkolne realizowane jest w 462 jednostkach, do których zalicza się przedszkola jako samodzielne placówki, punkty przedszkolne oraz zespoły wychowania przedszkolnego. Łącznie do wskazanych form wychowania przedszkolnego uczęszcza 35 802 dzieci, w tym 2 231 dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (6,23%). W porównaniu do roku szkolnego 2023/2024 udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie dzieci zwiększył się z 4,70% do 6,23%. Zmiana ta wynika przede wszystkim ze zmniejszenia się ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, przy utrzymaniu liczby dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na zbliżonym poziomie.

Tabela 3. Placówki wychowania przedszkolnego i liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w województwie warmińsko-mazurskim.

Liczba placówek i dzieci	lata		
	2023/2024	2024/2025	2025/2026
liczba przedszkoli	474	473	462
liczba dzieci ogółem	42 255	38 493	35 802
w tym liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	1 988	2 328	2 231

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej przekazanych przez Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

Ponadto w województwie działa 17 przedszkoli specjalnych, do których uczęszcza 480 dzieci z niepełnosprawnościami.

- ✓ Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe

W szkołach podstawowych oraz ponadpodstawowych kształci się łącznie 191 761 dzieci i młodzieży, w tym 12 111 osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, co podkreśla znaczenie zapewnienia adekwatnego wsparcia oraz odpowiednich dostosowań w procesie edukacyjnym.

W porównaniu do dwóch wcześniejszych okresów szkolnych wzrosła zarówno liczba uczniów ze szczególnymi potrzebami, jak i ich udział w ogólnej liczbie uczniów.

Tabela 4. Szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe i liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w województwie warmińsko-mazurskim

Liczba placówek i uczniów	lata		
	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Szkoła podstawowa			
liczba szkół podstawowych	573	572	561
liczba uczniów ogółem	129 498	121 310	121 907
w tym liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	7 847	8 791	9 044
Szkoła ponadpodstawowa			
liczba szkół ponadpodstawowych	525	527	532
liczba uczniów ogółem	85 859	68 763	69 854
w tym liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	2 628	2 918	3 067

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej przekazanych przez Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

Do szkół podstawowych uczęszcza 9 044 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowią osoby ze spektrum autyzmu (w tym z zespołem Aspergera), tj. 2 547 uczniów, co stanowi ponad 28% ogółu.

Ponadto, do 35 szkół specjalnych na poziomie podstawowym uczęszcza 2 475 uczniów, wymagających bardziej zindywidualizowanych i intensywnych form wsparcia.

Na poziomie ponadpodstawowym, w roku szkolnym 2025/2026, uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kontynuują naukę przede wszystkim w:

- szkołach branżowych I stopnia – 1 019 uczniów,
- szkołach branżowych II stopnia – 3 uczniów,
- liceach – 786 uczniów,
- technikach – 659 uczniów.

Równocześnie kształcenie tej grupy uczniów w dużej mierze realizowane jest w systemie szkolnictwa specjalnego. Szczególną rolę odgrywają placówki ukierunkowane na przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy.

W roku szkolnym 2025/2026 w województwie funkcjonuje 31 specjalnych szkół przysposabiających do pracy, do których uczęszcza 598 uczniów oraz 16 branżowych szkół specjalnych I stopnia, kształcących 459 uczniów.

Analizowane dane wskazują, że uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego na etapie edukacji ponadpodstawowej częściej podejmują kształcenie w szkołach branżowych oraz szkołach przysposabiających do pracy.

- ✓ Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze

Dzieci i młodzież posiadające orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych lub orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawności sprzężone, w tym niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, mogą realizować edukację w ośrodkach rewalidacyjno-edukacyjno-wychowawczych. W roku szkolnym 2025/2026 w województwie warmińsko-mazurskim działa 9 ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, w których wsparcie otrzymuje 321 wychowanków, w tym 120 dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim oraz 201 z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

- ✓ Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2024 w województwie działają 23 Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze, do których uczęszcza 716 dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy z uwagi na swoją niepełnosprawność nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły w miejscu zamieszkania. Na przestrzeni lat 2021-2025 liczba ośrodków jest niezmienna, zmniejszyła się natomiast liczba uczniów uczęszczających do tych placówek.

- ✓ Zasoby kadrowe

Jednym z kluczowych elementów systemu wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest odpowiednio przygotowana kadra pedagogiczna oraz specjalistyczna.

W roku szkolnym 2025/2026 w województwie warmińsko-mazurskim liczba etatów nauczycieli i specjalistów wspierających uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kształtowała się następująco:

- nauczyciele pedagodzy - 451,38,
- nauczyciele pedagodzy specjalni - 511,21,
- nauczyciele psycholodzy - 457,43,
- nauczyciele logopedzi - 377,85,
- terapeuci pedagogiczni - 69,95,
- nauczyciele doradcy zawodowi - 35,32.

Przedstawione dane wskazują na zróżnicowaną strukturę kadry wspierającej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, jednakże liczba specjalistów pozostaje niewystarczająca w stosunku do potrzeb systemu, co przekłada się na wysokie obciążenie obowiązkami poszczególnych pracowników. Może to ograniczać możliwości prowadzenia systematycznych działań diagnostycznych, terapeutycznych oraz profilaktycznych, a tym samym wpływać na jakość udzielanego wsparcia edukacyjnego i terapeutycznego.

- ✓ Szkolnictwo wyższe

Kształcenie osób z niepełnosprawnościami na poziomie szkolnictwa wyższego jest bardzo ważne, jednak liczba osób na tym poziomie nauki wciąż jest stosunkowo niska. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2024 roku na uczelniach zlokalizowanych w województwie warmińsko-mazurskim studiowało 582 studentów z niepełnosprawnościami, z czego tylko 150 osób ukończyło studia.

Dane te wskazują na wyraźną dysproporcję pomiędzy liczbą osób rozpoczynających studia a liczbą absolwentów, co może świadczyć o napotykanych trudnościach w trakcie kształcenia.

Utrudniony dostęp do szkolnictwa wyższego przekłada się na niższe kwalifikacje zawodowe osób z niepełnosprawnościami, co z kolei wpływa na ich sytuację na rynku pracy oraz możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Rynek pracy

Sytuacja osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy stanowi jeden z kluczowych obszarów analizy społeczno-ekonomicznej, ponieważ bezpośrednio odzwierciedla poziom ich aktywności zawodowej, niezależności oraz stopień włączenia społecznego.

Droga osób z niepełnosprawnościami do podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy może przebiegać przez różne formy rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz aktywizacji zawodowej. Szczególne znaczenie w tym procesie odgrywają Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej oraz Zakłady Pracy Chronionej, które wspierają rozwój samodzielności, kompetencji społecznych i zawodowych oraz przygotowanie do podjęcia i utrzymania zatrudnienia, w tym na otwartym rynku pracy.

- Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności

W 2025 roku w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano następujące wartości wskaźników:

- współczynnik aktywności zawodowej – 13,1% (udział pracujących i bezrobotnych w ogólnej liczbie osób z niepełnosprawnościami w wieku 16 – 89 lat),
- wskaźnik zatrudnienia – 12,2% (udział pracujących w ogólnej liczbie osób z niepełnosprawnościami w wieku 16 – 89 lat).

Analiza zmian w latach 2021–2025 wskazuje na spadek liczby osób z niepełnosprawnościami w wieku aktywności zawodowej o 11 tys. (ze 118 tys. do 107 tys.). Jednocześnie zmniejszyła się liczba osób aktywnych zawodowo o 5 tys. (z 19 tys. do 14 tys.), w tym pracujących z 18 tys. do 13 tys. Spadła także liczba osób biernych zawodowo o 5 tys. (z 98 tys. do 93 tys.).

Zmiany te przełożyły się na pogorszenie wskaźników rynku pracy – spadek współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia. Dane wskazują na tendencję spadkową w zakresie realnej obecności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy. Choć liczba biernych zawodowo zmniejszyła się o 5 tysięcy, nie przełożyło się to na wzrost zatrudnienia, lecz na ogólny spadek populacji w wieku aktywności zawodowej.

- Zatrudnienie w ramach Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR)

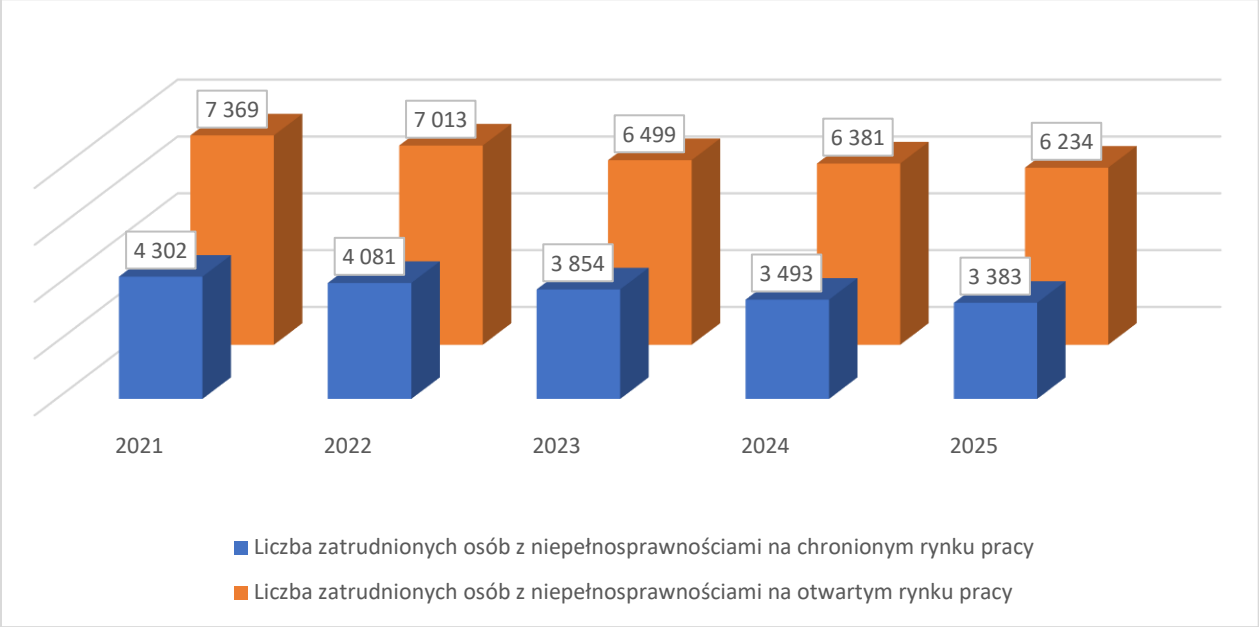
Dane Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych prezentują liczbę osób, których zatrudnienie było dofinansowane ze środków publicznych (PFRON). W 2025 roku w województwie warmińsko-mazurskim w tym systemie figurowało 9 617 osób z niepełnosprawnościami.

Struktura zatrudnienia według rynku pracy i stopnia niepełnosprawności:

- 6 234 osób na otwartym rynku pracy. W grupie tej znalazło się 35,67% (2 224) osób z lekkim stopniem niepełnosprawności, 57,57% (3 589) osób z umiarkowanym oraz 6,75% (421) osób ze znacznym,
- 3 383 osób na chronionym rynku pracy. W grupie tej znalazło się 19,80% (670) osób z lekkim stopniem niepełnosprawności, 66,09% (2 236) osób z umiarkowanym oraz 14,09% (477) osób ze znacznym.

Przedstawione dane wskazują, że głównym miejscem zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami stał się rynek otwarty, na którym dominują osoby ze stopniem lekkim i umiarkowanym. Na rynku chronionym udział osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności jest dwukrotnie wyższy (14,09%) niż na otwartym (6,75%), co potwierdza rolę zakładów aktywności zawodowej, zakładów pracy chronionej w aktywizacji osób o największych ograniczeniach funkcjonalnych.

Wykres 2. Liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych na otwartym i chronionym rynku pracy w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

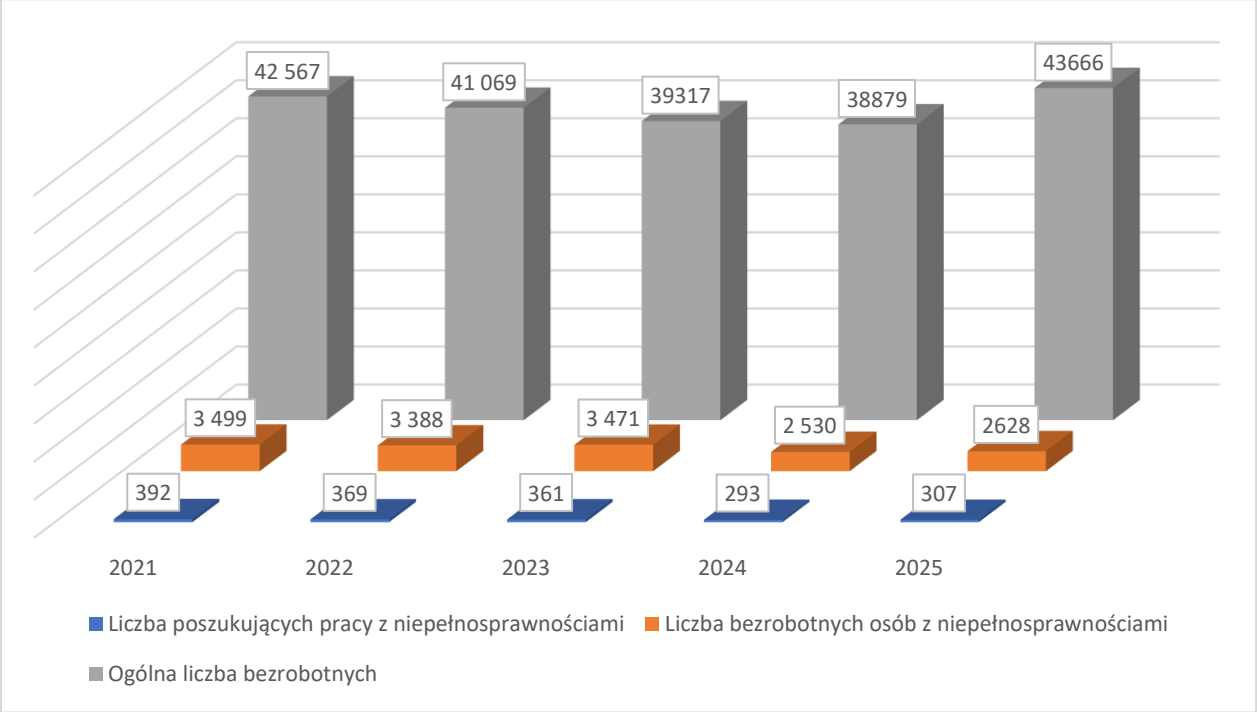
Jednakże analiza danych za lata 2021–2025 wskazuje na systematyczny spadek liczby zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami, zarówno na otwartym, jak i chronionym rynku pracy.

➢ Osoby z niepełnosprawnościami w ewidencji urzędów pracy

Według stanu na 31 grudnia 2025 roku w powiatowych urzędach pracy w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowanych było łącznie 2 935 osób z niepełnosprawnościami, w tym:

- 2 628 bezrobotnych,
- 307 poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu.

Wykres 3. Liczba bezrobotnych oraz poszukujących pracy osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Analiza danych wskazuje na spadek liczby bezrobotnych oraz poszukujących pracy osób z niepełnosprawnościami w 2024 roku, po którym w 2025 roku odnotowano wyraźny wzrost liczby zarejestrowanych osób. Zmiana ta stanowi odwrócenie tendencji obserwowanej w roku poprzednim.

- Bezrobotne osoby z niepełnosprawnościami

Bezrobotne osoby z niepełnosprawnościami to przede wszystkim osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, wśród których najliczniejszą grupę stanowią osoby z dysfunkcjami narządu ruchu (mimo wyraźnego spadku ich liczby w ostatnich latach). Na tle ogółu bezrobotnych w regionie osoby z niepełnosprawnościami częściej są starsze, słabiej wykształcone.

Tabela 5. Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim według wieku i wykształcenia w latach 2021-2025

Wiek	lata				
	2021	2022	2023	2024	2025
60 lat i więcej	549	517	502	328	311
50 – 59 lat	1 249	1 205	1 239	936	908
40 – 49 lat	813	771	841	626	661
25 – 39 lat	726	714	689	487	577
18 – 24 lata	162	181	200	153	171

Wykształcenie / rok					
wyższe	209	197	203	173	189
policealne i średnie zawodowe	604	584	615	465	460
średnie ogólnokształcące	296	300	335	222	281
zasadnicze zawodowe	1 166	1 146	1130	833	836
gimnazjum i niższe	1 224	1 161	1188	837	862

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

- Osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu

Wśród osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu dominowały osoby cierpiące na choroby psychiczne, choć ich liczba uległa zmniejszeniu na przestrzeni lat 2021-2025 z 86 do 61 osób. W tym samym czasie odnotowano również wyraźny spadek (około 21,7%) ogólnej liczby tych osób z 392 do 307. Najliczniejszą grupę wśród nich stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym.

Tabela 6. Liczba poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim według wieku i wykształcenia w latach 2021-2025

Wiek	lata				
	2021	2022	2023	2024	2025
60 lat i więcej	47	47	47	40	41
50 – 59 lat	99	93	85	72	80
40 – 49 lat	116	106	105	98	96
25 – 39 lat	125	114	115	71	75
18 – 24 lata	5	9	9	12	15
Wykształcenie					
wyższe	47	47	49	37	38
policealne i średnie zawodowe	73	77	77	63	59
średnie ogólnokształcące	43	32	36	28	26
zasadnicze zawodowe	80	78	74	62	71
gimnazjum i niższe	149	135	125	103	113

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

- Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Zadania związane z aktywizacją zawodową bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami realizowane są przede wszystkim przez powiatowe urzędy pracy, natomiast funkcję koordynacyjną w tym zakresie pełni Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

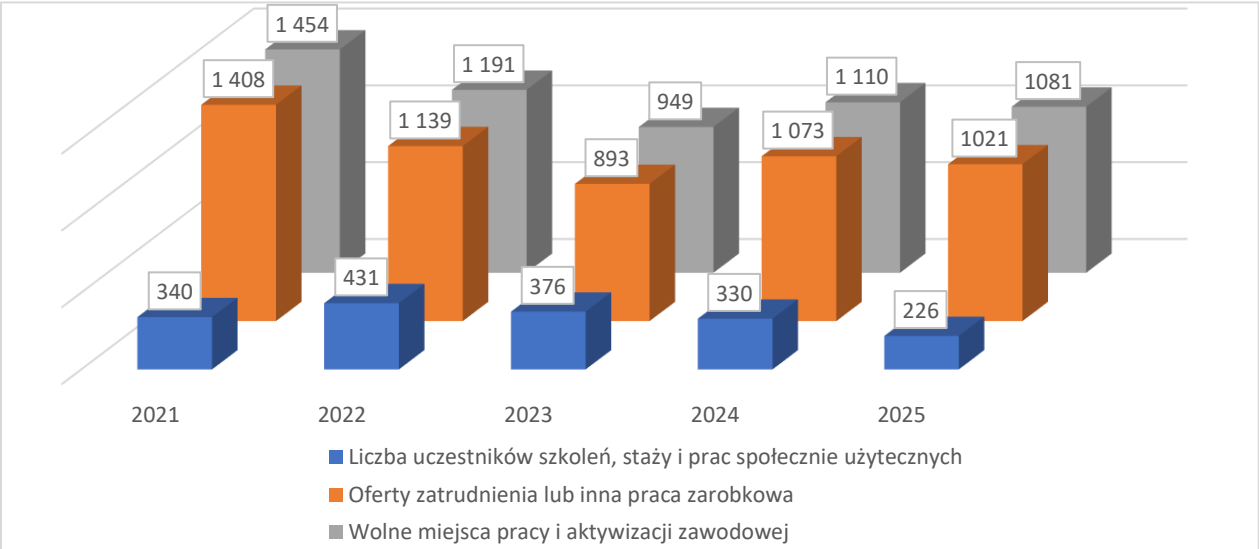
W latach 2021–2025 podejmowano szereg działań wspierających bezrobotne osoby z niepełnosprawnościami, w tym:

- szkolenia, treningi aktywizujące i treningi pracy motywujące ich do podjęcia aktywności zawodowej, z których skorzystało 2 498 osób z niepełnosprawnościami,

- usługi poradnictwa i pośrednictwa pracy z których łącznie skorzystało prawie 2,5 tys. osób,
- wsparcie rozwoju samozatrudnienia poprzez zorganizowanie 11 szkoleń, w których uczestniczyły 24 osoby rozpoczynające prowadzenie działalności gospodarczej,
- dofinansowano podjęcie działalności gospodarczych, w ramach których 183 osób otrzymało jednorazowo środki w łącznej kwocie ponad 4 mln zł.

W obszarze aktywizacji zawodowej zauważalny jest jednak spadek liczby dostępnych ofert – liczba wolnych miejsc pracy i form aktywizacji skierowanych do osób z niepełnosprawnościami zmniejszyła się w 2025 roku o 373 względem 2021 roku, w którym było 1454. Łącznie w analizowanym okresie oferty zatrudnienia oraz innej pracy zarobkowej obejmowały 5 534 miejsca pracy i formy aktywizacji. Istotnym elementem wsparcia były również szkolenia, staże oraz prace społecznie użyteczne, w których w latach 2021-2025 uczestniczyły łącznie 1 703 osoby z niepełnosprawnościami.

Wykres 4. Aktywizacja bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

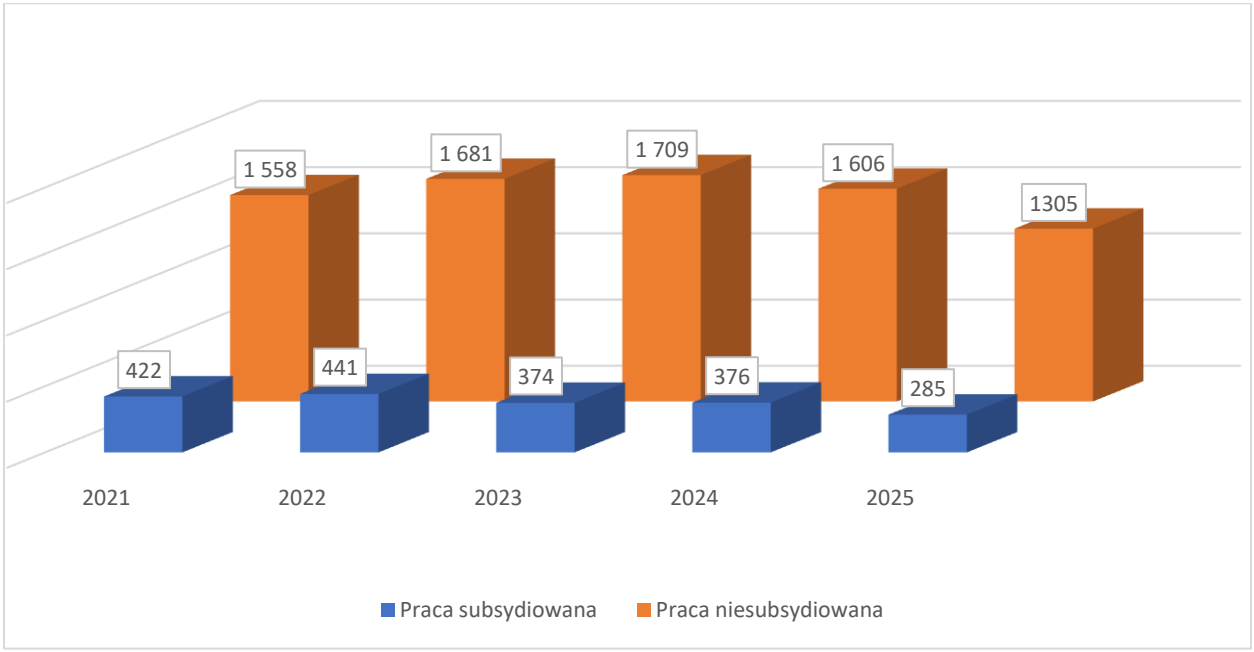
➢ Podjęcia pracy

Powiatowe urzędy pracy realizują programy wspierające aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami, których celem jest ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu. W 2025 roku na programy na rzecz promocji zatrudnienia skierowane do osób z niepełnosprawnościami wydatkowano 5 238 002 zł, wspierając tym samym zatrudnienie i poprawę sytuacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami na lokalnym rynku pracy.

W latach 2021–2025 zatrudnienie w formie pracy subsydiowanej (w zakładach pracy chronionej oraz w ramach prowadzenia działalności gospodarczej) podjęło łącznie 1 898 osób z niepełnosprawnościami. Z kolei pracę niesubsydiowaną (w tym prace sezonowe oraz działalność gospodarczą) rozpoczęło 7 859 osób. Jak wynika z danych

przedstawionych na poniższym wykresie, liczba podjęć pracy – zarówno subsydiowanej, jak i niesubsydiowanej w 2025 roku jest niższa niż w 2021 roku.

Wykres 5. Podjęcia pracy przez bezrobotne osoby z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Dane BAEL potwierdzają niską aktywność zawodową tej grupy, podczas gdy statystyki PUP wskazują na stopniowy spadek liczby osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami w latach 2021–2025. Jednocześnie dane SODiR pokazują, że istotna część osób z niepełnosprawnościami pozostaje aktywna zawodowo dzięki mechanizmowi dofinansowania wynagrodzeń między innymi ze środków PFRON, co potwierdza znaczenie instrumentów wspierających zatrudnienie.

Osoby z niepełnosprawnościami nadal pozostają grupą wymagającą systemowego wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej, obejmującego zarówno instrumenty rynku pracy, jak i mechanizmy zatrudnienia wspieranego finansowane ze środków PFRON.

Infrastruktura i usługi wsparcia

Nie wszystkie osoby z niepełnosprawnościami osiągają poziom samodzielności umożliwiający pełne funkcjonowanie w życiu codziennym bez wsparcia. W wielu przypadkach, z powodu rodzaju niepełnosprawności, stanu zdrowia lub innych trudności, takie osoby potrzebują stałego lub okresowego wsparcia ze strony instytucji pomocy społecznej, a także usług opiekuńczych i asystenckich.

Dlatego też istotnym elementem systemu wsparcia są zasoby infrastruktury społecznej, obejmujące zarówno placówki stacjonarne, jak i usługi środowiskowe, które umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na dzień 31 grudnia 2025 roku funkcjonowały:

✓ placówki opieki i wsparcia dziennego i całodobowego

- 53 domy pomocy społecznej (DPS), dysponujące łącznie 4 162 miejscami, w tym:
  - 16 domów dla osób z niepełnosprawnościami – 1 224 miejsca,
  - 12 domów dla osób przewlekle psychicznie chorych – 1 259 miejsca,
- 70 środowiskowych domów samopomocy (ŚDS), z których usług skorzystało 3 787 osób. Jeden z ośrodków oferował również miejsca z pobytem całodobowym, z których skorzystało 57 osób,
- 34 warsztaty terapii zajęciowej (WTZ), z których wsparcia korzystało łącznie 1 505 uczestników.

W analizowanym okresie (2021-2025) funkcjonowały liczne placówki, ośrodki oraz formy wsparcia w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz opieki środowiskowej. W tym okresie liczba tych podmiotów oraz osób korzystających z ich wsparcia utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

✓ podmioty aktywizacji społeczno-zawodowej

- 21 centrów integracji społecznej (CIS), które przeprowadziły zajęcia z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej dla 3 451 osób, w tym 224 osób z niepełnosprawnościami,
- 45 klubów integracji społecznej (KIS), które objęły wsparciem łącznie 1 412 osób, w tym 275 osób z niepełnosprawnościami,
- 10 zakładów aktywności zawodowej (ZAZ), które zatrudniały 476 osób, w tym 344 ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 132 osoby personelu,
- 43 spółdzielnie socjalne (aktywne), które zatrudniały łącznie 19 osób z niepełnosprawnościami,
- 21 zakładów pracy chronionej (ZPCh), w których zatrudnionych było 1 960 osób, w tym 1 422 osoby z niepełnosprawnościami.

W latach 2021–2025 na podstawie dostępnych danych obserwuje się systematyczny spadek liczby zakładów pracy chronionej oraz liczby zatrudnionych w nich osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie odnotowuje się wzrost liczby uczestników w Klubach Integracji Społecznej (KIS) oraz Centrach Integracji Społecznej (CIS).

✓ podmioty wsparcia w obszarze zdrowia psychicznego

- Centra Zdrowia Psychicznego – 2 jednostki, z których usług skorzystało 13 478 osób,
- podmioty ochrony zdrowia psychicznego działające w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia – łącznie 76 placówek, z których świadczeń skorzystało 61 018 osób,

- lekarze psychiatrzy realizujący świadczenia w ramach NFZ – 142 specjalistów, w tym 20 psychiatrów dziecięcych.

W latach 2021–2025 wsparcie w obszarze zdrowia psychicznego w województwie warmińsko-mazurskim wykazuje tendencję wzrostową. W szczególności w okresie 2024–2025 przy stałej liczbie Centrów Zdrowia Psychicznego, odnotowano wzrost liczby osób korzystających z ich usług. Zwiększyła się liczba placówek ochrony zdrowia psychicznego oraz liczba pacjentów objętych ich wsparciem. Odnotowano również niewielki wzrost liczby lekarzy psychiatrów oraz wyraźny wzrost liczby psychiatrów dziecięcych.
Zapotrzebowanie na pomoc w obszarze zdrowia psychicznego znacząco rośnie i w wielu przypadkach przewyższa możliwości systemu. Skutkuje to wydłużonym czasem oczekiwania na pomoc oraz ograniczoną dostępnością wsparcia w sytuacjach kryzysowych. Szczególnie istotnym wyzwaniem pozostaje dostępność świadczeń w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży, gdzie liczba specjalistów jest ograniczona. W konsekwencji niezbędne jest dalsze zwiększanie dostępności usług psychiatrycznych i psychologicznych, rozwój form wsparcia środowiskowego oraz wzmacnianie działań profilaktycznych, które mogą ograniczać ryzyko pogłębiania się kryzysów psychicznych i ich negatywnych skutków społecznych oraz zawodowych.

✓ inne formy wsparcia środowiskowego i mieszkaniowego

- 4 centra opiekuńczo-mieszkalne, z pobytem dziennym dla 48 osób i całodobowym dla 38 osób. W trakcie tworzenia jest kolejne Centrum na 18 miejsc dziennych i 2 miejsca całodobowe,
- 104 mieszkania treningowe i wspomagane oferujące łącznie 282 miejsca, w tym 175 miejsc dla osób z niepełnosprawnościami, a 42 z nich zapewniały całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami,
- 16 kręgów wsparcia obejmujących 21 osób z niepełnosprawnościami,
- 665 punktów sprzedaży oraz wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami,
- 52 jednostki samorządu terytorialnego, poprzez realizacje programu opieki wytchnieniowej objęły wsparciem 712 osób z niepełnosprawnościami,
- 91 jednostek samorządu terytorialnego zapewniało usługi asystenckie 3 039 osobom w ramach programu asystencja osobista,
- 95 713 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na rzecz 343 osób.

W analizowanym okresie (2021-2025) obserwuje się coroczny wzrost liczby i dostępności usług wsparcia środowiskowego oraz rozwiązań wspierających niezależne funkcjonowanie osób wymagających wsparcia. Rozwijana jest również sieć wspomaganych społeczności mieszkaniowych (WSM). W Biskupcu, Dobrym Mieście, Ostródzie i Bartoszycach planowane jest utworzenie mieszkań dla 37 osób z niepełnosprawnościami, co wskazuje na stopniowe wzmacnianie środowiskowych form

wsparcia i odchodzenie od opieki instytucjonalnej na rzecz rozwiązań umożliwiających bardziej samodzielne funkcjonowanie osób potrzebujących wsparcia. Niemniej jednak coraz większe zapotrzebowanie na tego typu usługi wynika zarówno ze zmian demograficznych, jak i rosnącej liczby osób niesamodzielnych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Jednocześnie dostępność tych form pomocy nadal nie jest wystarczająca i nie zaspakaja potrzeb mieszkańców.
System wsparcia wciąż nie posiada w pełni rozwiniętych, spójnych rozwiązań o charakterze systemowym, które zapewniałyby powszechny i stabilny dostęp do usług środowiskowych. W efekcie rozwój tego obszaru stanowi jeden z kluczowych wyzwań polityki społecznej, szczególnie w kontekście dążenia do ograniczania instytucjonalizacji i wzmacniania niezależności osób z niepełnosprawnościami.

Finansowanie działań w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej

Realizacja działań w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami opiera się na obowiązujących regulacjach prawnych, które określają zadania poszczególnych podmiotów, w tym źródła ich finansowania. Kluczowym mechanizmem wsparcia są środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

W ramach ww. środków, w latach 2021-2025 podejmowano szereg działań mających na celu rozwój systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększania dostępności usług społecznych i rehabilitacyjnych.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizował m.in. następujące programy:

- Samodzielność-Aktywność-Mobilność. W latach 2023-2025 przeznaczono ponad 27,8 mln zł na dofinansowanie infrastruktury Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych (WSM). Dzięki tym środkom, na terenie czterech powiatów utworzono mieszkania przeznaczone dla 37 osób z niepełnosprawnością.
- „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”, w ramach którego od 2022 roku powstał Ośrodek Wsparcia i Testów w Olsztynie. Na jego utworzenie i funkcjonowanie przeznaczono blisko 2,8 mln zł. W trakcie realizacji udzielono łącznie 2 496 porad, a 1 154 osoby objęto szkoleniami i instruktażem dotyczącym wykorzystania technologii asystujących.
- „Wypożyczalnie technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością”, od 2023 roku złożono łącznie 313 wniosków, z czego zawarto 148 umów na udostępnienie technologii wspomagających.

PFRON zlecał także organizacjom pozarządowym zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, na co w latach 2021-2025 przeznaczył łącznie ponad 92 mln zł. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, realizował szereg zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w tym w latach 2021-2025 dofinansował:

- koszty utworzenia Powiatowego Zakładu Aktywności Zawodowej w Kętrzynie i działania 10 Zakładów Aktywności Zawodowej na łączną kwotę ponad 63,6 mln zł (środki PFRON i z budżetu Województwa),

- roboty budowlane w obiektach służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych w łącznej kwocie blisko 11,5 mln zł (środki PFRON),
- zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami, zlecone organizacjom pozarządowym na kwotę ponad 3,6 mln zł (środki PFRON).

Na poziomie samorządów powiatowych, w latach 2021-2025 działania wspierające polegały w szczególności na dofinansowaniu:

- zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami, zlecanych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ze środków PFRON, na co przeznaczono ponad 10,5 mln zł,
- uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w turnusach rehabilitacyjnych na kwotę blisko 23 mln zł,
- likwidacji barier architektonicznych, komunikacyjnych i technicznych (wnioski indywidualnych osób). Na ten cel przekazano ponad 41,5 mln zł. Najczęstszą formą wsparcia w zakresie likwidacji barier było dofinansowanie do likwidacji barier komunikacyjnych w związku z indywidualnymi potrzebami tych osób.
- kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej – na ten cel przeznaczono blisko 250 mln zł ze środków PFRON oraz budżetów powiatów.

Ponadto, realizowały programy celowe PFRON, w tym:

- „Aktywny samorząd” - wszystkie 21 powiatów. Program realizowany był w dwóch modułach:
  - Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami. Łączna kwota przyznanego dofinansowania wyniosła blisko 26 mln zł,
  - Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, w ramach którego przekazano środki w wysokości blisko 16 mln zł, wspierając osoby podejmujące lub kontynuujące naukę w szkołach wyższych.
- „Dostępne mieszkanie”, którego celem było zwiększenie niezależności osób z niepełnosprawnościami poprzez dofinansowanie kosztów zakupu lub dostosowania mieszkań do ich potrzeb. W jego realizacji uczestniczyło 21 powiatów, a łączna kwota udzielonego dofinansowania wyniosła blisko 4,7 mln zł,
- „Mieszkanie dla absolwenta”, który umożliwił młodym osobom z niepełnosprawnościami rozpoczęcie samodzielnego życia po zakończeniu edukacji. W jego realizacji uczestniczyły wszystkie powiaty, a łączna wartość dofinansowania wyniosła blisko 4,7 mln zł,
- „Zajęcia klubowe w WTZ”, który miał na celu zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwość uczestnictwa w aktywizujących zajęciach pracy warsztatów terapii zajęciowej. Wsparciem objęto uczestników z czterech powiatów. Łączna kwota przyznanego dofinansowania wyniosła blisko 1,1 mln zł.

Ważnym źródłem finansowania działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami w tym okresie były również środki Funduszu Solidarnościowego, w ramach których dofinansowano m.in.:

- mieszkania treningowe/wspomagane – na kwotę ponad 2,3 mln zł . W samym roku 2025 utworzono trzy mieszkania wspomagane w gminach Piecki, Rychliki i Sorkwity, a ponadto zakupiono wyposażenie do jednego mieszkania treningowego w powiecie oleckim,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, realizowane przez gminy. Na ten cel przekazano środki w wysokości ponad 24 mln zł. Łącznie zrealizowano 614 072 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych na rzecz 2 048 osób,
- programy:
  - „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością**”** – polegający na wsparciu osób z niepełnosprawnościami w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Łącznie na ten cel wykorzystano ponad 76,3 mln zł, przyznając usługi asystenckie 8 085 osobom z niepełnosprawnością. W 2025 roku do programu przystąpiło najwięcej, bo 91 jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego,
  - „Opieka wytchnieniowa” mający na celu odciążenie członków rodzin oraz opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez wsparcie w codziennych obowiązkach lub zapewnienie im czasowego zastępstwa. Na realizację programu przeznaczono ponad 13 mln zł, co pozwoliło objąć wsparciem 2 662 osoby z niepełnosprawnościami. Z roku na rok program jest realizowany przez coraz większą liczbę jednostek samorządu terytorialnego – w 2021 roku było ich 28, a 2025 roku już 52,
  - „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, w ramach którego wspierano dorosłe osoby z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym lub umiarkowanym poprzez zapewnienie im usług zamieszkania w formie pobytu dziennego lub całodobowego. Na realizację programu przeznaczono blisko 18,3 mln zł, dzięki czemu wsparciem objęto łącznie 293 osoby.

Należy zauważyć, że obok ww. środków i form wsparcia dedykowanych wprost osobom z niepełnosprawnościami realizowanych jest szereg działań, projektów, finansowanych z innych źródeł, w tym funduszy europejskich, w których te osoby uczestniczą, niekiedy jako grupa priorytetowa. W takich przypadkach środki nie są wyodrębniane wyłącznie na rzecz osób z niepełnosprawnościami, a ich dokładna wysokość nie jest wskazywana w sposób odrębny.

Wsparcie finansowe z systemu pomocy społecznej

Ograniczone możliwości podejmowania pracy zarobkowej oraz zwiększone koszty związane z leczeniem, rehabilitacją i codziennym funkcjonowaniem sprawiają, że gospodarstwa domowe z osobami z niepełnosprawnościami często znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, nierzadko są zagrożone ubóstwem.

Istotnym elementem systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin są świadczenia pieniężne realizowane na poziomie gminy, w szczególności w ramach systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych.

Świadczenia te stanowią istotne uzupełnienie systemu wsparcia usługowego i instytucjonalnego, szczególnie w przypadku osób niesamodzielnych oraz rodzin sprawujących nad nimi opiekę.

W 2025, pomoc i wsparcie z powodu występującej niepełnosprawności otrzymało 13 821 rodzin (22 170 osób). Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności przyznano 1 141 osobom. Kolejną formą wsparcia był zasiłek dla opiekuna osoby z niepełnosprawnością, przyznawany na podstawie odrębnych przepisów, w związku z koniecznością sprawowania opieki nad dorosłą osobą wymagającą wsparcia. Sfinansowano 834 świadczenia z tego tytułu na łączną kwotę 514 401 zł.

Odnotowano również wzrost liczby świadczeń opiekuńczych. W ramach zasiłków pielęgnacyjnych wypłacono:

- 117 303 świadczeń dla dzieci z niepełnosprawnościami (25 310 054 zł),
- 164 737 świadczeń dla osób powyżej 16. roku życia z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (35 552 515 zł),
- 168 441 świadczeń dla osób powyżej 16. roku życia ze znacznym stopniem niepełnosprawności (36 349 055 zł).

Przedstawione dane potwierdzają duże zapotrzebowanie na świadczenia opiekuńcze oraz znaczącą skalę wsparcia finansowego kierowanego do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w regionie.

3. Analiza SWOT problematyki niepełnosprawności w województwie warmińsko-mazurskim.

W oparciu o dane statystyczne i zebrane informacje na temat sytuacji osób z niepełnosprawnościami w regionie, głównych problemów dotyczących tej grupy osób oraz funkcjonowania systemu wsparcia na ich rzecz, została opracowana analiza SWOT identyfikująca wewnętrzne i zewnętrzne czynniki definiujące stan zjawiska niepełnosprawności w województwie oraz te, które mogą mieć istotny wpływ na jego zmianę na przestrzeni kilku lat. Celem przeprowadzenia tej analizy było usystematyzowanie i podsumowanie wniosków wynikających z diagnozy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w sposób umożliwiający identyfikację obszarów wymagających intensyfikacji działań w zakresie wyrównywania szans i przeciwdziałania ich społecznemu wykluczeniu, a także określenie założeń i celów programu.

Wyniki prac Zespołu ds. opracowania niniejszego programu wskazujące mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w w/w kwestii, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Analiza SWOT problematyki niepełnosprawności w województwie warmińsko-mazurskim

Mocne strony	Słabe strony
• istnienie i realizacja lokalnych programów profilaktyki zdrowia, zapobiegania niepełnosprawności i ograniczenia jej skutków • inicjatywy specjalnych służb (Policji, KRUS, WOPR, PIP itp.) na rzecz poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałania wypadkom powodującym niepełnosprawność • wysoka aktywność i kwalifikacje kadry instytucji pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu dodatkowych środków finansowych, w tym środków z Unii Europejskiej, na realizację projektów na rzecz osób z niepełnosprawnościami • dobrze wykształcona kadra specjalistów (psychoterapeutów, fizjoterapeutów, pedagogów specjalnych, lekarzy i innych specjalistów) • wysoka aktywność i współpraca samorządów terytorialnych, jednostek pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych i wolontariatu w rozwiązywaniu problemów osób z niepełnosprawnościami • możliwość wsparcia tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami, w tym zatrudnienia wspomaganego (m.in. ze środków PFRON, Funduszu Pracy i EFS), pracodawcom zatrudniającym te osoby • możliwość udzielania pomocy bezrobotnym osobom z niepełnosprawnościami (m.in. poprzez poradnictwo zawodowe, psychologiczne, staże zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, prace społeczno-użyteczne i inne) • systematyczny rozwój infrastruktury (m.in. obiektów służących rehabilitacji, baseny, boiska sportowe) oraz wykorzystywanie jej do zapobiegania i ograniczania skutków niepełnosprawności, organizowania spotkań rekreacyjno-	• niewystarczająca liczba i dostępność ośrodków i punktów wczesnej interwencji, placówek rehabilitacyjnych oraz nierównomierne ich rozłożenie w województwie, z uwzględnieniem rodzajów i zakresów świadczonych usług • bariery w różnych dziedzinach życia (brak zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością), słabo rozwinięty transport publiczny (zwłaszcza na terenach wiejskich) ograniczający mobilność osób z niepełnosprawnościami • słabo rozwinięte poradnictwo specjalistyczne dla osób z niepełnosprawnościami i członków ich rodzin oraz ograniczony dostęp do usług środowiskowych i instytucjonalnych, szczególnie na terenach wiejskich • niski poziom wykształcenia osób z niepełnosprawnościami i nieadekwatny do potrzeb rynku pracy • niechęć osób z niepełnosprawnościami do podjęcia pracy, wynikająca z obawy o utratę renty, zasiłku lub innych świadczeń • nieprzygotowanie części szkół ogólnodostępnych do kształcenia osób z niepełnosprawnościami (edukacji włączającej), bariery architektoniczne, mentalne, niedobór specjalistycznej kadry • niedostateczna liczba kadry specjalistycznej (psychoterapeutów, fizjoterapeutów, lekarzy, psychiatrów itp.), szczególnie w mniejszych miastach i na terenach wiejskich • niewystarczająca liczba ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy • pracodawcy mają obawy przed zatrudnianiem osób z niepełnosprawnościami w stopniu

sportowych promujących zdrowe i bezpieczne spędzanie wolnego czasu • wczesna edukacja przedszkolna z zakresu profilaktyki i zdrowia (kształtowanie nawyków bezpiecznego zachowania) • wzrost świadomości społecznej w aspekcie zrozumienia potrzeb osób z niepełnosprawnościami • funkcjonowanie punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych dla osób z niepełnosprawnościami • funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej oraz Regionalnej Platformy na rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej wspierającej wymianę wiedzy i doświadczeń, rozwój współpracy i sieciowania podmiotów reintegracji społecznej, a także inicjowanie nowych przedsięwzięć i poszerzanie zakresu działalności podmiotów ekonomii społecznej • doświadczenie organizacji pozarządowych w realizacji projektów na rzecz osób z niepełnosprawnościami, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w tym projektów ponadnarodowych, a także wiedza i doświadczenie nabyte podczas realizacji wcześniejszych programów i przedsięwzięć	znacznym lub z niepełnosprawnością intelektualną czy zaburzeniami psychicznymi lub z powodu niepewności zatrudnienia osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, wydanym na czas określony • niewystarczające kompetencje rodziny osoby z niepełnosprawnością sprzyjające kształtowaniu u osoby niepełnosprawnej ambiwalencji oraz zachowania minimalizujące aktywność własną i społeczno-zawodową
Szanse	**Zagrożenia**
• możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych na działalność profilaktyczną i rozwój infrastruktury na rzecz osób z niepełnosprawnościami • zwiększenie środków na programy skierowane do indywidualnych osób z niepełnosprawnościami, organizacji pozarządowych, instytucji i przedsiębiorców, finansowane ze środków PFRON, EFRR, EFS, Funduszu Pracy i innych źródeł, mające na celu wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym	• niewystarczające środki finansowe Narodowego Funduszu Zdrowia na profilaktykę zdrowotną oraz limitowanie usług • niewystarczające środki w budżecie państwa, na zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami (na likwidację barier w każdej dziedzinie życia) • podwójne orzecznictwo dla celów rentowych i pozarentowych, dyskryminujące osobę z niepełnosprawnością w uzyskaniu zatrudnienia

• ogólnopolskie kampanie, akcje społeczne dotyczące profilaktyki i ograniczania skutków niepełnosprawności, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami oraz promujące ich zatrudnianie • tworzenie i wdrażanie programów krajowych dotyczących przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i rozwiązywania problemów społecznych, m.in. osób z niepełnosprawnościami • podnoszenie świadomości społecznej w tematyce osób z niepełnosprawnościami poprzez organizację kampanii świadomościowych, eventów, szkoleń, wydarzeń w przestrzeniach publicznych • funkcjonowanie koordynatorów ds. dostępności w instytucjach publicznych, wspierających tworzenie przyjaznych rozwiązań architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych oraz likwidacji barier • rozwój technologii wspierających i rozwiązań AI zwiększających dostępność i samodzielność osób z niepełnosprawnościami • silne uwarunkowania prawne i strategiczne na poziomie krajowym i unijnym, obejmujące przepisy gwarantujące prawa osób z niepełnosprawnościami, politykę UE oraz wdrażanie w Polsce Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami ONZ	• system prawny powodujący łatwość uzyskania pomocy materialnej z pomocy społecznej, demotywujący osoby z niepełnosprawnościami do podejmowania aktywności zawodowej • niewystarczające środki PFRON na programy celowe na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz na realizację zadań ustawowych • brak lub niewystarczające środki z budżetu państwa i samorządów lokalnych na wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ, w tym Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami • brak rozwiązań o charakterze systemowym, które zapewniłyby powszechny i stabilny dostęp do usług środowiskowych, w tym asystencji osobistej

4. Założenia programowe

Głównym założeniem „Warmińsko-Mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031” jest tworzenie warunków do samodzielnego i niezależnego życia tych osób, jako pełnoprawnych członków społeczności z uwzględnieniem ich indywidualnych możliwości i potrzeb.

Zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi osoby z niepełnosprawnością mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

Zapewnienie równości szans winno polegać przede wszystkim na eliminacji wszelkich przeszkód fizycznych, finansowych, socjalnych lub psychologicznych, utrudniających lub zniechęcających te osoby do aktywnego udziału w życiu społecznym.

Podstawą ww. programu jest dążenie do zapewnienia kompleksowego wsparcia osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin i opiekunów oraz podniesienie jakości ich życia.

Niezbędna jest w tym zakresie wysoka aktywność i współpraca samorządów terytorialnych, jednostek pomocy i integracji społecznej, administracji rządowej, organizacji pozarządowych, wolontariatu, podmiotów niepublicznych i wielu innych partnerów społecznych, dająca możliwość niwelowania wszelkich barier w życiu społecznym i zawodowym osób z niepełnosprawnościami, w tym dotyczących sfery świadomości i wiedzy wszystkich uczestników interakcji społecznych na temat problemów i potrzeb tych osób.

5. Cel strategiczny, priorytety, cele operacyjne i działania „Warmińsko-mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031”

Na podstawie wniosków z aktualnej sytuacji osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim, rekomendacji wynikających z raportów z wdrażania „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2026” oraz analizy SWOT, Zespół ds. opracowania nowego Programu zdefiniował Cel strategiczny oraz 3 główne priorytety, dla których określono 3 cele operacyjne, a następnie zaproponowano stosowne działania i wskaźniki osiągnięcia tych celów.

Cel strategiczny:
„Osoby z niepełnosprawnościami w pełni, na równych prawach z innymi obywatelami korzystają z przysługujących im praw i uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym”

Dla osiągnięcia ww. celu strategicznego określono priorytety, które są ze sobą współzależne:
Priorytet I: Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności.
Priorytet II: Aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami.
Priorytet III: Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Do każdego z priorytetów zdefiniowano cel operacyjny, a następnie zaproponowano stosowne działania i wskaźniki.

Należy podkreślić, że zarówno cel strategiczny jak i cele operacyjne Programu oraz związane z nimi działania, są spójne z zapisami zawartymi w „Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych” ONZ, „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego” oraz Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Priorytet I: Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności

Cel ogólny: Ułatwienie dostępu do usług w zakresie zapobiegania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków

Działania:

1. Wczesne wykrywanie wad rozwojowych i rehabilitacja dzieci zagrożonych niepełnosprawnością.
2. Rozwój infrastruktury społecznej służącej świadczeniu usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych oraz zwiększenie dostępności specjalistycznych usług dla osób z niepełnosprawnościami.
3. Opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów i projektów dotyczących zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowanie zdrowego stylu życia.
4. Podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wypadkom drogowym, wodnym, przy pracy oraz w gospodarstwach rolnych i domowych.
5. Opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów i inicjatyw ochrony zdrowia psychicznego.

Wskaźniki:

1. Liczba dzieci objętych działaniami na rzecz wczesnego wykrywania wad rozwojowych, w tym w ramach programu „Za Życiem”.
2. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju dzieci.
3. Liczba obiektów służących rehabilitacji objętych inwestycjami budowlanymi (budowa, rozbudowa, modernizacja).
4. Liczba dofinansowanych punktów sprzedaży, sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych.
5. Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług rehabilitacyjnych.
6. Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym.
7. Liczba osób korzystających z usług placówek zdrowia psychicznego.

Priorytet II: Aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Cel ogólny: Zwiększenie aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym

Działania:

1. Zintensyfikowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami.

2. Rozwój ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.
3. Inicjowanie organizowania szkoleń dla kadry podmiotów wpierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem.
4. Wspieranie działań organizacji pozarządowych w zakresie rehabilitacji społecznej, integracji i budowania pozytywnych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami.
5. Rozwój usług i infrastruktury mieszkalnictwa ze wsparciem dla osób z niepełnosprawnościami, obejmującego mieszkania treningowe i wspomagane, wspomagane społeczności mieszkaniowe, centra opiekuńczo-mieszkalne oraz inne formy mieszkalnictwa wspieranego umożliwiające niezależne życie i włączenie społeczne.
6. Rozwój usług wspierających w społeczności lokalnej, w tym: usług asystencji osobistej, opieki wytchnieniowej, turystyki wytchnieniowej, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
7. Wspieranie prowadzenia punktów informacyjno-doradczych dla osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia.
8. Wspieranie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w wydarzeniach kulturalnych, sportowych, turystycznych.
9. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki:

1. Liczba dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, objętych wsparciem.
2. Liczba osób korzystających z usług ośrodków wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób z niepełnosprawnościami.
3. Liczba beneficjentów zadań zleconych organizacjom pozarządowym.
4. Liczba dofinansowanych zadań organizacjom pozarządowym.
5. Liczba mieszkań treningowych i wspomaganych.
6. Liczba Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych.
7. Liczba Centrów Opiekuńczo-Mieszkalnych.
8. Liczba osób korzystających z usługi asystenta osobistego.
9. Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową.
10. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
11. Liczba udzielonych porad w Centrum informacyjno-doradczym dla osób z niepełnosprawnościami.
12. Liczba osób, które skorzystały z usługi wypożyczenia technologii wspomagających Ośrodka Wsparcia i Testów.
13. Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z dofinansowań likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z ich indywidualnymi potrzebami.

Priorytet III: Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Cel ogólny: Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy

Działania:

1. Wsparcie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w tym z wykorzystaniem aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu.
2. Wspieranie rozwoju samozatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.
3. Wspieranie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, w tym zatrudnienia wspomaganego i chronionego.
4. Inicjowanie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej wspomagających proces rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami (CIS, KIS, spółdzielnie socjalne).
5. Promowanie i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki:

1. Liczba osób z niepełnosprawnościami dla których przygotowano indywidualny plan działania w danym roku.
2. Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z form pomocy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia, w tym z zatrudnienia subsydiowanego.
3. Liczba osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych, poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, które podjęły pracę (subsydiowaną i niesubsydiowaną), w tym w ramach samozatrudnienia.
4. Liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych na rynku chronionym (ZPCH i ZAZ).

6. Wdrażanie „Warmińsko-Mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031”

Opracowany „Warmińsko-Mazurski program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031” nie rozwiąże wszystkich problemów występujących w województwie warmińsko-mazurskim, dotyczących niepełnoprawności, ze względu na ich wieloaspektowość.

Jednak, oczekiwanym efektem jego realizacji jest poszerzenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do życia społecznego, kulturalnego oraz edukacji i rynku pracy w zakresie uznanym przez Zespół ds. opracowania ww. Programu za najbardziej istotny i możliwy do osiągnięcia.

Jednocześnie należy podkreślić, że wszystkie działania realizowane w ramach Programu (przedsięwzięcia, usługi, inwestycje, działania informacyjne, edukacyjne i społeczne) powinny być planowane i wdrażane z uwzględnieniem wymogów dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, określonych w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Program jest dokumentem o charakterze interdyscyplinarnym, którego wdrażanie wymaga współpracy wielu partnerów społecznych, w tym samorządu województwa, powiatów, gmin, administracji rządowej, instytucji oświaty, kultury, jednostek służby zdrowia, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów i instytucji zaangażowanych w realizację zadań z zakresu rehabilitacji i aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w tym podmiotów publicznych i niepublicznych, tworzących chroniony i otwarty rynek pracy.

Niektóre z działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami będą podejmowane w ramach zadań przypisanych różnym podmiotom, wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Za wdrożenie, realizację i ewaluację działań zawartych w „Warmińsko-Mazurskim programie wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031” odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Finansowanie Programu

Realizacja działań przewidzianych w Programie będzie finansowana ze środków pochodzących z różnych źródeł publicznych i niepublicznych, pozostających w dyspozycji podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań.

Do podstawowych źródeł finansowania Programu należeć będą w szczególności środki:

- budżetowe województwa, powiatów i gmin,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- budżetu państwa,
- funduszy europejskich,
- podmiotów publicznych i niepublicznych realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Ze względu na wielosektorowy charakter Programu oraz fakt, że znaczna część działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami realizowana jest w ramach różnych polityk publicznych, w szczególności w obszarze ochrony zdrowia, edukacji, rynku pracy, kultury i polityki społecznej, nie jest możliwe precyzyjne określenie całkowitej wysokości środków finansowych, które zostaną przeznaczone na realizację Programu w okresie jego obowiązywania.

Realizacja części działań przewidzianych w Programie będzie uzależniona od wysokości środków przyznawanych corocznie przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób

Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym wg obowiązującego algorytmu. Dodatkowym źródłem finansowania są środki PFRON przeznaczane na realizację programów Funduszu, których wysokość jest adekwatnie ustalana przez PFRON w zależności od planu finansowego Funduszu, dostępności środków oraz zasad obowiązujących dla poszczególnych programów. Środki te przyznawane są na podstawie odrębnych procedur i decyzji PFRON, a ich realizatorami – w zależności od programu – są PFRON lub samorządy powiatowe.

Istotnym elementem finansowania Programu będzie również zdolność jego realizatorów do pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych, w szczególności funduszy europejskich, środków budżetu państwa oraz innych krajowych i zagranicznych instrumentów finansowych wspierających działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Realizacja zadań powierzanych organizacjom pozarządowym będzie uzależniona od wysokości środków przewidzianych corocznie w budżetach jednostek samorządu terytorialnego oraz od możliwości pozyskiwania przez te organizacje środków z innych źródeł.

Wartości finansowe wskazane w Programie mają charakter szacunkowy i odnoszą się wyłącznie do środków pozostających w dyspozycji Samorządu Województwa możliwych do oszacowania na etapie opracowywania dokumentu. Faktyczny poziom finansowania poszczególnych działań będzie uzależniony od wysokości środków dostępnych w kolejnych latach realizacji Programu oraz decyzji właściwych instytucji finansujących.

Szacunkowe środki planowane do przeznaczenia na realizację Programu w latach 2027–2031, pozostające w dyspozycji Samorządu Województwa, przedstawiają się następująco:
Priorytet I. Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności

- środki PFRON będące w dyspozycji Samorządu Województwa – 20 mln zł,

Priorytet II. Aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

- środki PFRON będące w dyspozycji Samorządu Województwa – 10 mln zł,

Priorytet III. Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

- środki PFRON będące w dyspozycji Samorządu Województwa – 70 mln zł,
- środki budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego – 6 mln zł.

Realizacja części działań podejmowanych w ramach wdrażania Programu nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych i nie będą one realizowane systematycznie.

Harmonogram i monitorowanie realizacji Programu

Ocena efektów wdrażania Programu wymaga systematycznego monitorowania stopnia realizacji jego działań, priorytetów i celów. Monitoring Programu prowadzony będzie nie rzadziej niż raz na dwa lata w oparciu o zestaw wskaźników ilościowych, dla których przypisano wartości bazowe na 2025 rok oraz analizę danych pochodzących w szczególności ze sprawozdań realizatorów Programu, danych statystyki publicznej, rejestrów administracyjnych, informacji pozyskiwanych od jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów i instytucji zaangażowanych w realizację działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

W przypadkach, w których wartości bazowe nie były możliwe do pozyskania na etapie opracowywania Programu lub nie były dostępne pełne dane, zostaną one określone w ramach pierwszego cyklu jego monitorowania, na podstawie informacji pozyskanych od podmiotów uczestniczących w jego realizacji oraz innych dostępnych źródeł danych.

Jednocześnie, ze względu na wielosektorowy charakter Programu, zróżnicowane i zmienne źródła finansowania, projektowy charakter części przedsięwzięć, a także ograniczony wpływ Samorządu Województwa na poziom realizacji niektórych działań (wskaźników) oraz dostępność danych, ocena realizacji Programu opierać się będzie przede wszystkim na analizie zmian wartości wskaźników w czasie, identyfikacji kierunków zachodzących zmian oraz ocenie stopnia osiągania założonych celów i priorytetów.

Należy zaznaczyć, że nie do każdego działania przypisano wskaźnik monitorowania. Wynika to ze specyfiki części przedsięwzięć, których charakter nie pozwala na adekwatne odzwierciedlenie efektów realizacji za pomocą mierzalnych wskaźników. W takich przypadkach ocena postępów realizacji Programu będzie opierać się na analizie stopnia wykonania działań oraz ocenie ich wkładu w osiąganie celów i priorytetów Programu.

Wyniki monitoringu będą przedstawiane w okresowych raportach z wdrażania Programu, zawierających ocenę postępów jego realizacji, identyfikację problemów oraz rekomendacje dotyczące dalszych działań. Na potrzeby monitorowania i ewaluacji Programu zostanie powołany Zespół ds. monitoringu i ewaluacji „Warmińsko-mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027–2031”, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów i instytucji realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Warmińsko-Mazurski program ma charakter ramowy, natomiast poszczególne działania, sposób i czas ich realizacji, podmioty realizujące, źródła finansowania oraz wskaźniki osiągnięcia celów określa poniższy Harmonogram.

Tabela 8.: Harmonogram realizacji „Warmińsko-Mazurskiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2027-2031”

Cel strategiczny programu: Osoby z niepełnosprawnościami w pełni, na równych prawach z innymi obywatelami korzystają z przysługujących im praw i uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym					
Priorytet I: Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności					
1. Cel ogólny: Ułatwienie dostępu do usług w zakresie zapobiegania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków					
Działania	Czas realizacji	Źródła finansowania	Podmioty realizujące	Wskaźniki osiągnięcia celu i wartość bazowa 2025 rok	
Wczesne wykrywanie wad rozwojowych i rehabilitacja dzieci zagrożonych niepełnosprawnością	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Środki publiczne Narodowego Funduszu Zdrowia Środki własne podmiotów publicznych i niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Narodowy Fundusz Zdrowia Kuratorium Oświaty Podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba dzieci objętych działaniami na rzecz wczesnego wykrywania wad rozwojowych, w tym w ramach programu „Za Życiem” Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju dzieci	Wartość bazowa zostanie obliczona podczas zbierania danych do pierwszego monitoringu programu 3 252

Rozwój infrastruktury społecznej służącej świadczeniu usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych oraz zwiększenie dostępności specjalistycznych usług dla osób z niepełnosprawnościami	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie Środki własne podmiotów publicznych i niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Narodowy Fundusz Zdrowia Podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba obiektów służących rehabilitacji objętych inwestycjami budowlanymi (budowa, rozbudowa, modernizacja) Liczba dofinansowanych punktów sprzedaży, sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych	4 665
Opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów i projektów dotyczących zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowanie zdrowego stylu życia	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki publiczne Narodowego Funduszu Zdrowia Środki własne podmiotów niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Narodowy Fundusz Zdrowia Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług rehabilitacyjnych Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym	6 588 2 582
Podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wypadkom drogowym,	lata 2027-2031	Środki własne: jednostek Policji	Komendy: Wojewódzka i Powiatowe Policji	Liczba osób korzystających z usług placówek zdrowia psychicznego	61 018

wodnym, przy pracy oraz w gospodarstwach rolnych i domowych		Wojewódzkich Ośrodków Ruchu Drogowego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego Państwowej Inspekcji Pracy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	Warmińsko-Mazurska Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Okręgowy Inspektorat Pracy Państwowej Inspekcji Pracy Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego		
Opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów i inicjatyw ochrony zdrowia psychicznego	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki publiczne Narodowego Funduszu Zdrowia Fundusze Europejskie Środki rządowe	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Narodowy Fundusz Zdrowia Administracja rządowa		

Priorytet II: Aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami					
2. Cel ogólny: Zwiększenie aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym					
Działania	Czas realizacji	Źródła finansowania	Podmioty realizujące	Wskaźniki osiągnięcia celu i wartość bazowa 2025 rok	
Zintensyfikowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Krajowe i Ministerstwa Edukacji Narodowej Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie Środki własne podmiotów niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Kuratorium Oświaty Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, objętych wsparciem Liczba osób korzystających z usług ośrodków wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób z niepełnosprawnościami	14 773 9 510
Rozwój ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin	lata 2027-2031	Samorządy: województwa, powiatów i gmin	Samorządy: województwa, powiatów i gmin	Liczba beneficjentów zadań zleconych organizacjom pozarządowym	14 804

		Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie Środki własne podmiotów niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba dofinansowanych zadań organizacjom pozarządowym Liczba mieszkań treningowych i wspomaganych Liczba Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych	85 104 2
Inicjowanie organizowania szkoleń dla kadry podmiotów wpierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie Środki własne podmiotów niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba Centrów Opiekuńczo-Mieszkalnych Liczba osób korzystających z usługi asystenta osobistego Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	4 3 039 697 343

Wspieranie działań organizacji pozarządowych w zakresie rehabilitacji społecznej, integracji i budowania pozytywnych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba udzielonych porad w Centrum informacyjno-doradczym dla osób z niepełnosprawnościami	941
Rozwój usług i infrastruktury mieszkalnictwa ze wsparciem dla osób z niepełnosprawnościami, obejmującego mieszkania treningowe i wspomagane, wspomagane społeczności mieszkaniowe, centra opiekuńczo-mieszkalne oraz inne formy mieszkalnictwa wspieranego umożliwiające niezależne życie i włączenie społeczne	lata 2027-2031	Programy rządowe, w tym Fundusz Solidarnościowy Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie	Administracja rządowa Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba osób, które skorzystały z usługi wypożyczenia technologii wspomagających Ośrodka Wsparcia i Testów Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z dofinansowań likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z ich indywidualnymi potrzebami	65 1 724

Rozwój usług wspierających w społeczności lokalnej, w tym: usług asystencji osobistej, opieki wytchnieniowej, turystyki wytchnieniowej, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	lata 2027-2031	Programy rządowe, w tym Fundusz Solidarnościowy Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie	Administracja rządowa Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami
Wspieranie prowadzenia punktów informacyjno-doradczych dla osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Środki własne podmiotów publicznych i niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami
Wspieranie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami	lata 2027-2031		Samorządy: województwa, powiatów i gmin

w wydarzeniach kulturalnych, sportowych, turystycznych		Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Środki własne podmiotów publicznych i niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami		
Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Środki własne podmiotów publicznych i niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami		

Priorytet III: Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami					
3. Cel ogólny: Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy					
Działania	Czas realizacji	Źródła finansowania	Podmioty realizujące	Wskaźniki osiągnięcia celu i wartość bazowa 2025 rok	
Wsparcie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w tym z wykorzystaniem aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu	lata 2027-2031	Fundusz Pracy Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Instytucje rynku pracy Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba osób z niepełnosprawnościami dla których przygotowano indywidualny plan działania w danym roku	2 947
Wspieranie rozwoju samozatrudnienia osób z niepełnosprawnościami	lata 2027-2031	Fundusz Pracy Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Instytucje rynku pracy Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z form pomocy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia, w tym z zatrudnienia subsydiowanego	511
Wspieranie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, w tym zatrudnienia	lata 2027-2031	Fundusz Pracy	Instytucje rynku pracy	Liczba osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych, poszukujących pracy	1 590

wspomaganego i chronionego		Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Ośrodki Wspierania Ekonomii Społecznej	i niepozostających w zatrudnieniu, które podjęły pracę (subsydiowaną i niesubsydiowaną), w tym w ramach samozatrudnienia	
Inicjowanie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej wspomagających proces rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami (CIS, KIS, spółdzielnie socjalne)	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusze Europejskie Środki własne podmiotów niepublicznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Instytucje rynku pracy Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Ośrodki Wspierania Ekonomii Społecznej	Liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych na rynku chronionym (ZPCh i ZAZ)	1 766
Promowanie i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami	lata 2027-2031	Budżety samorządów: województwa, powiatów i gmin Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Środki własne podmiotów niepublicznych działających	Samorządy: województwa, powiatów i gmin Instytucje rynku pracy Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych		

		na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Podmioty niepubliczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami Podmioty ekonomii społecznej		